

16. Коломоєць Т.О. Вступ до навчального курсу «Адміністративне право України» : [навч. лекція] / Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков. – К. : Ін Юре, 2014. – 240 с.
17. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу : [навч. посіб.] / О.В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 208 с.
18. Адміністративне право України : [словник термінів] / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова ; Держ. вищ. навч. закл «Запорізь. нац. ун-т». – К. : Ін Юре, 2014. – 520 с.
19. Сучасний словник іншомовних слів: походження слів, розгорнуті пояснення, слова синоніми / укл. Л.І. Нечволод. – Харків : Торсінг Плюс, 2011. – 768 с.
20. Табарин И.В. Современная теория права : [монография]. – М. : Издание автора, 2008. – 624 с.
21. Заохочення у службовому праві : [навч. посіб.] / Н.О. Армаш, Ю.А. Берлач, І.В. Болокан [та ін.] ; за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. – К. : Ін Юре, 2017. – 360 с.

УДК 351.746.2:35

ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ПРИНЦИПІВ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

DESCRIPTION OF CERTAIN PRINCIPLES LAW ENFORCEMENT INVESTIGATORS IN UKRAINE

Галунько В.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
проректор матеріально-технічного розвитку та інфраструктури
Херсонського державного університету*

У статті охарактеризовано окремі принципи слідчої діяльності правоохоронних органів в Україні. Визначено, що під принципами слідчої діяльності правоохоронних органів України слід розуміти законодавчі основні засади, ідеї, положення, які постають базисом їх формування, організації та функціонування.

Ключові слова: службова особа, принципи, слідча діяльність, слідчий, правоохоронні органи.

В статье охарактеризованы отдельные принципы следственной деятельности правоохранительных органов в Украине. Определено, что под принципами следственной деятельности правоохранительных органов Украины следует понимать законодательные основные принципы, идеи, положения, которые являются базисом их формирования, организации и функционирования.

Ключевые слова: должностное лицо, принципы, следственная деятельность, следователь, правоохранительные органы.

The article describes some of the principles of investigative law enforcement agencies in Ukraine. It is determined that the principles of investigative law enforcement Ukraine should understand the legal basic principles, ideas and provisions arising base formation, organization and their functioning.

Key words: official, principles, investigative activities, investigating authorities.

Постановка проблеми. За умов становлення і розвитку демократичної правової держави боротьба зі злочинністю розглядається як важливий напрям внутрішньої політики України. Злочинність залишається одним із найбільш небезпечних соціальних явищ, яке швидко заповнює сфери життєдіяльності. Здійснювані державою та її органами комплексні заходи із протидії злочинності й іншим правопорушенням є ще недостатніми для зміцнення правопорядку в суспільстві. Для виконання завдань, які постають на рівні сучасних вимог, необхідно по-новому осмислювати набутий досвід і застосовувати чинне законодавство. Сьогодні значно підвищилася складність розслідування кримінальних проваджень, зріс обсяг завдань слідчих відповідно до вимог нового кримінального процесуального законодавства, де значно розширено права учасників кримінального процесу, що суттєво підвищило вимоги до професійної діяльності слідчих. Відповідно до п. 17 ст. 3 КПК України слідчий – це службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законо-

давства, органу державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень [1]. Таким чином, слідчий як службова особа зобов'язаний діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені ч. 2 ст. 19 Конституції України та законами України [2].

Систему державних органів України та визначення місця і ролі слідчого апарату в ньому вивчали вчені-юристи, зокрема В. Авер'янов, В. Власов, Г. Горський, І. Гончарова, Ю. Гришин, М. Гродзинський, Т. Коломоєць, М. Кулагін, О. Ларін та ін., проте вони розкрили лише окремі аспекти в аналізованій сфері, зосередивши свою увагу на більш загальних аспектах.

Мета статті – на підставі аналізу поглядів учених визначити принципи побудови слідчої діяльності правоохоронних органів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Професійна діяльність слідчого у порівнянні з іншими видами профе-

сійної діяльності є багатоаспектною, містить велику кількість складових елементів, не всі з яких можуть бути регламентовані законом або підзаконними нормативними актами, окреслення її змісту потребує попереднього визначення принципів, на яких базується професійна діяльність слідчого. Професійна діяльність слідчого знаходить своє відображення і в системі її принципів. На думку Я. Кузьмічова, «принципи є «засобом» побудови діяльності з розслідування злочинів відповідно до наявних об'єктивних закономірностей» [3]. Словник української мови визначає принцип як основне вихідне положення якої-небудь наукової системи; особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці [4]. Принципи є провідною категорією в організації та діяльності всіх державних органів. У принципах виявляється сутність органу, його основи, закономірності життєдіяльності, тенденції та потреби. Вони містять суттєві характеристики, що відображають функціонування системи, без яких вона не виконувала б свого призначення. О. Бандурка визначає принципи як вихідні, основні правила, норми діяльності для впровадження системи управління загальними процесами [5].

Залежно від аспекту, в якому розглядається професійна діяльність слідчого, науковці розрізняють декілька систем принципів, а саме: кримінально-процесуальні, морально-етичні, організаційно-управлінські, принципи наукової організації праці, криміналістичні. Так, на думку В. Кузьмічова, принципи слідчої діяльності необхідно поділяти на дві групи: загальні і приватні. До загальних принципів, які властиві всій діяльності системи державних органів, належать принципи законності, етичності, науковості, взаємодії, економічності та плановості. До приватних принципів слідчої діяльності, які відображають саме її особливості, – оперативність, конспірація, раптовість і вибірковість [6]. М. Салтєвський вказує, що «принципи – це загальні вимоги до дій слідчого під час розслідування будь-якого виду злочину. Тому вони називаються засадами, тобто принципами діяльності» [7]. В. Коновалова та А. Сербулов розрізняють такі принципи слідчої діяльності, як законність, науковість, моральність, динамічність, універсальність, вибірковість, системність, зумовленість тактичних прийомів слідчими ситуаціями [8].

М. Шурухнов виокремлює такі принципи: 1) дотримання законності; 2) індивідуальність і динамічність розслідування; 3) плановість, усеосяжність, повнота, об'єктивність та економічність розслідування; 4) оперативність і швидкість розслідування; 5) використання даних криміналістичної характеристики злочинів; 6) урахування під час побудови методики розслідування конкретного злочину типових слідчих ситуацій, що виникають; 7) поєднання слідчих дій та оперативно-розшукових заходів (взаємодія слідчого з оперативними підрозділами правоохоронних органів); 8) використання технічних засобів, прийомів і методів під час розслідування (використання знань спеціалістів та експертів); 9) використання допомоги громадськості

в розкритті злочинів; 10) виявлення причин та умов, що сприяють учиненню злочинів, ужиття заходів щодо їх усунення тощо [9]. Так, якщо розглядати організаційно-управлінські принципи професійної діяльності слідчого, то вони базуються на загальних принципах, сформульованих наукою управління стосовно будь-якої організаційної системи. Принципи наукової організації праці слідчого визначаються як основні положення, якими керується слідчий під час здійснення своїх функцій із попередження, розкриття та розслідування злочинів; включають правову регламентацію праці, режим процесуальної економії, планування розслідування злочинів, організацію взаємодії з оперативними апаратами, використання у розслідуванні злочинів науково-технічних засобів та допомоги громадськості [10]. Одним із найважливіших принципів у роботі слідчого є принцип здійснення правосуддя як принцип презумпції невинуватості, в ході якого попередньо визначають винних осіб і ступінь вини. Але остаточне рішення щодо винуватості особи згідно з чинним законодавством приймає лише суд (за винятком адміністративного і дисциплінарного провадження). Незважаючи на жодні особисті амбіції, на інтуїтивні почуття, слідчий у своїх висновках керується лише доказами, що з неупередженістю потім вивчаються у прокуратурі та суді. Під час проведення досудового розслідування не обійтись без принципу поваги до людської гідності, що проявляється у забороні під час кримінального провадження піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню, вдаватися до погроз застосування такого поводження, утримувати особу в умовах, що принижують її гідність. Важливість втілення у кримінальному судочинстві такого конституційного положення, як право людини на повагу до її гідності, визначається тим, що саме у цій сфері державної діяльності найбільшою мірою виявляється можливість державних органів в особі слідчого як посадової особи застосувати примус, обмежувати або позбавляти людину її прав і свобод, наданих Конституцією [11]. Нині деякі вчені називають новий принцип – принцип інформатизації, без якого робота слідчого б значно затягувалась, а в умовах швидкого темпу модернізації це значно покращує роботу слідчого. На нашу думку, з ним тісно пов'язаний принцип динамічності, який визначає безперервність процесу планування, його оперативність, гнучкість, змінність. Під час розслідування безперервно надходить нова інформація, з'ясовуються нові обставини.

Висновки. Отже, під принципами слідчої діяльності правоохоронних органів України слід розуміти законодавчі основні засади, ідеї, положення, які постають базисом їх формування, організації та функціонування, підвищення ефективності та якості розслідування злочинів. Принципи поділяються на нормативно закріплені (наприклад, законність, дотримання прав і свобод громадян, здійснення правосуддя та ін.), традиційні (визнані вченими, проте ще не набули нормативного закріплення), новітні (з'являються під впливом нових викликів сучасності, визнані окремими вченими).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. – Вид. 12-те, доповн. і перероб. – К. : Алерта, 2016. – 810 с.
2. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – К., 1996. – № 30. – 141 с.
3. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. Т. 5. Криміналістичні та кримінально-процесуальні засади поліцейської роботи / кер.-авт. кол. Є.М. Моїсєєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. – К. : Атіка, 2009. – 1007 с.
4. Тлумачний словник української мови : в 11 т. Т. 7. – К. : Аконіт, 1977. – С. 693.
5. Бандурка О.М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України : [монографія] / О.М. Бандурка. – Х. : Вид. Ун-ту внутр. справ, 2004. – С. 48.
6. Кузьмичев В.С. Теория и практика следственной деятельности : [монография] / В.С. Кузьмичев. – К. : НВТ «Правник», 1997. – 246 с.
7. Салтевський М.В. Криміналістика : у 2 ч. Ч. 2 : [підруч.] / М.В. Салтевський. – Х. : Консум, 2001. – 528 с.
8. Коновалова В.Е. Следственная тактика: принципы и функции / В.Е. Коновалова, А.М. Сербулов. – К., 1982. – 268 с.
9. Шурухнов Н.Г. Криміналістика : [учеб.] / Н.Г. Шурухнов. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Эксмо, 2008. – 452 с.
10. Порубов Н.И. Научная организация труда следователя / Н.И. Порубов. – Минск : Вышэйшая школа, 1970. – 264 с.
11. Баранік Р.В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України : [навч. посіб.] / Р.В. Баранік, Т.О. Гій. – Вид. 3-те, перероб. і доп. – К., 2013. – 375 с.

УДК 342.92

ЗАВДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В АСПЕКТІ ГАРАНТУВАННЯ НЕПОРУШНОСТІ (НЕДОТОРКАНОСТІ) ПРАВА ГРОМАДЯН НА ТАЄМНИЦЮ ЛИСТУВАННЯ, ТЕЛЕФОННИХ РОЗМОВ, ТЕЛЕГРАФНОЇ ТА ІНШОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ

**OBJECTIVES OF ADMINISTRATIVE LAW
IN THE ASPECT OF GUARANTEEING THE INVIOLEABILITY (IMMUNITY)
OF CITIZENS' RIGHTS ON THE SECRECY OF CORRESPONDENCE, TELEPHONE
CONVERSATIONS, TELEGRAPHIC AND OTHER CORRESPONDENCE**

Говорун В.В.,

*аспірант Інституту права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»*

Статтю присвячено визначенню завдання адміністративного права в аспекті гарантування непорушності права громадян на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Автором проаналізовано основні підходи до визначення завдання адміністративного права в контексті реалізації суб'єктивних прав громадян. У статті виокремлено конкретні цілі, реалізація яких становить механізм адміністративно-правового забезпечення права громадян на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Ключові слова: права громадян, таємниця листування, приватність, адміністративно-правовий механізм, втручання.

Статья посвящена определению задания административного права в аспекте обеспечения неприкосновенности права граждан на тайну переписки, телефонных разговоров, телеграфной и другой корреспонденции. Автором проанализированы основные подходы к определению задания административного права в контексте реализации субъективных прав граждан. В статье выделены конкретные цели, реализация которых составляет механизм административно-правового обеспечения права граждан на тайну переписки, телефонных разговоров, телеграфной и другой корреспонденции.

Ключевые слова: права граждан, тайна переписки, приватность, административно-правовой механизм, вмешательство.

The article is devoted to the definition of objectives in terms of administrative law guaranteeing of the citizens' rights inviolability to privacy of correspondence, telephone conversations, telegraph and other correspondence. The author analyzes the main approaches to defining the tasks of administrative law in the context of subjective rights. Specific goals, implementation of which are administrative and legal mechanisms to ensure citizens' rights to privacy of correspondence, telephone conversations, telegraph and other correspondence are highlighted in the article.

Key words: civil rights, secret correspondence, privacy, administrative and legal mechanism, interference.

Постановка проблеми. Частиною 2 статті 3 Конституції України визначено, що утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави. Держава може здійснювати цей обов'язок шляхом встановлення правових норм та їх

реалізації органами державної влади. Права людини і громадянина, закріплені у Конституції, можуть і повинні гарантуватись і забезпечуватись на рівні норм різних галузей права. А суспільні відносини, які виникають у зв'язку із забезпеченням державою